

Posudek diplomové práce PAVLA ZAHRADNÍKA
**CESTY CISTERCIÁCKÝCH OPATŮ Z ČECH NA GENERÁLNÍ KAPITULY
V CÎTEAUX V LETECH 1765-1771**

Diplomová práce Pavla Zahradníka o cestách cisterciáckých opatů (a jejich doprovodu) na generální kapituly v Burgundsku je v několika ohledech výjimečná. Nejde tu ani zdaleka o pouhý příspěvek k církevním dějinám mezi barokem a osvícenstvím, ani o pouhý příspěvek k dějinám cestování zpracovaný na pramenech dosud opomíjených (nepočítáme-li samozřejmě cisterciácké periodikum *Cistercienser-Chronik*, kde tedy rozhodně opomíjeny nebyly). Jde o obojí současně a ještě mnohem víc, neboť autorovi se podařilo vytvořit velmi čtivý text založený na promyšlené, ba rafinované kompozici, aniž by to přitom bylo jakkoli na úkor hlavního úkolu, totiž analýzy a interpretace příslušných pramenů, tj. hlavně cestovních deníků.

Samozřejmým východiskem je dokonalé zvládnutí pramenů, tedy latinských cestovních deníků a k nim komplementárních položek z oseckého fondu (SOA Litoměřice) a ovšem i pramenů vydaných (zvláště ve zmíněné *Cistercienser-Chronik* vycházející od roku 1889). Dále je to bezpečná znalost literatury, včetně francouzské, polské ad., a také včetně toho, co bylo k tématu generálních kapitul a účasti českých cisterciáků na nich publikováno v medievistické literatuře.

A nyní k oné kompozici. Na začátek zařadil Pavel Zahradník stručné (ale výstižné a pro danou potřebu dostačující) pojednání o dějinách řádu, o jeho situaci ve Francii a v Čechách v 18. století, o instituci generálních kapitul a zejména o oněch generálních kapitulách, které byly cílem výprav, jejichž deníky zpracovával. Ačkoliv správní, politická a (méně) i teologická problematika, jež se řešila na těchto shromážděních konaných ke konci starého režimu, nebyla zdaleka předmětem Zahradníkovy práce, vyložil autor ve vši stručnosti potřebné souvislosti, takže cesta na generální kapituly a z nich nazpět (jakkoli zůstává hlavním tématem) nevisí ve vzduchoprázdnu a její popis nepůsobí samoúčelně.

Další veledůležitou kapitolou je rozbor deníků, představení účastníků výprav a biografické medailony jejich opatských účastníků. Ač nechci popírat význam reprezentantů české provincie (vikariátu), kterými opati přirozeně byli, vyplývá z této kapitoly i důležité zjištění o klíčové roli opatských sekretářů a ovšem zejména autora deníků, oseckého Mořice Elbela.

Následuje hlavní část práce, totiž vyhodnocení cestovních deníků pojeté jako sled tematických kapitol, v nichž Zahradník uvádí čtenáře do problematiky (o poštovních spojích, o víně, o místních měnových systémech), aby vzápětí vše doložil výstižně zvolenými citáty z deníků. Dozvíme se tu tedy o itinerářích (překvapivě proměnlivých), o způsobu dopravy, ubytovacích hostincích a stravě na cestě, o placení nejrůznějších cel, poplatků a také o *schmiergeldu* a diškrecích, tedy úplatcích, a konečně o problematice, jež přirozeně zajímala zejména duchovní osoby (ale nejen je), totiž o místních zázracích a pověstech o nich, o poutních místech a ovšem o konfesních poměrech, neboť výpravy zdaleka neprojížděly jen katolickým územím.

Jako důkaz toho, že autor nespustil ze zřetele svůj hlavní pramen, slouží pak poslední kapitola, v níž se Zahradník zastavuje nad otázkou, do jaké míry se promítá do textu deníků osobnost jejich autora Mořice Elbela (a jde tedy o ego-dokument) a

současně tento pramen hodnotí v jeho jedinečnosti (i literární, všímá si např. ironie a smyslu pro humor u Elbela) a specifických kvalitách.

Mimořádně si na Zahradníkově práci považují jeho zacházení s jazykem. Překlady (většinou z latiny) nedrhnou, poradil si i s obtížnými pasážemi, jež jsou v denících v němčině (např. citace různých rozhovorů), přesněji v německých dialektech. Příjemně působí také používání českých toponym pro lokality na cestě do Cîteaux (pochopitelně jen tam, kde je to možné).

Chyb se na této práci mnoho nenajde a jde jen o drobnosti: použití pleonastického spojení „řeholní řád“ nebo označení obálky cestopisu z roku 1765 v příloze jako titulního listu. Jde samozřejmě o naprosté marginálie. Je také trochu škoda, že autor více nevyužil srovnání s deníky odlišně organizovaných výprav františkánů na jejich generální kapituly ve Španělsku.

V Praze 19. září 2008

PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.